

Kazimierz Kowalski

"Zarys psychologii empirycznej :
podręcznik szkolny", ks. Kazimierz
Dworak, Kielce 1933 : [recenzja]

Collectanea Theologica 16/1, 132-133

1935

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Bogdalski Czesław O., Bernardyni w Polsce 1453—1530.
Tom II. Kraków 1933.

O pierwszym tomie tego wydawnictwa pisaliśmy już w poprzednim zeszycie „C. T.“¹⁾. Tam czytelnik znajdzie także zdanie o charakterze dzieła i stosunku jego do historii Bernardynów polskich. Tom niniejszy składa się z dwóch części. Pierwsza obszerniejsza wymienia znamienitych Bernardynów i to w trzech serjach, najpierw błogosławionych, potem „Wielebnych sług Bożych“, jakkolwiek O. B. nigdzie nie podaje, gdzie i kiedy otrzymali taką nazwę od kapituł, na koniec trzecią serję z powołaniem na książkę, wydaną w Toruniu r. 1750. Druga część książki obejmuje różne sprawy i wydarzenia w związku z Zakonem będące. Mowa tam o trybie życia w Zakonie, kaznodziejstwie, misjach, kulcie N. P. M. i zapasach Szymona z Lipnicy z Kallimachem, sporach narodowościowych, stosunku do wiedzy i sztuki, czynności społecznej, depozycie królowej Heleny, sporze z Akademią o rebaptyzację. Orjentację utrudnia brak spisu rzeczy. Jak w poprzednim tomie, tak i tutaj mamy nie ścisłą historję, lecz opowiadania na tle dziejów Zakonu, genre Chodźkowskich „Pamiętników kwestarza“. Więć też rzeczywistej przeszłości dziejowej w niej szukać byłoby złudzeniem. Pod pewnym jednak względem biografje Bernardynów mogą być nie bez pożytku. Ile nam wiadomo, opracowywany obecnie Słownik Biograficzny zamierza wogóle pominąć milczeniem Bernardynów, wogóle cały zakon św. Franciszka w Polsce. Będzie to oczywiście niedostatek w nauce polskiej, bynajmniej ani z jej ani z Słownika korzyścią. W takim stanie rzeczy, informacyj mogą dostarczyć biografje O. Bogdalskiego, tem bardziej szkoda, że zbyt często nie bardzo wiernych.

Tom niniejszy liczy przeszło 600 stron formatu większej ósemki. Pilność O. B., męża ośmdziesięcioletniego, jest doprawdy największego podziwu godna i szacunku.

Pińsk

Ks. K. Kantak.

Dworak Kazimierz Ks., Profesor Seminarjum Duchownego w Kielcach, **Zarys Psychologii empirycznej.** Podręcznik szkolny 8° str. 223. Z 22 ilustracjami w tekście. Kielce 1933. Nakł. autora.

Już dawno odczuwali wykładający psychologję brak podręcznika szkolnego, któryby sposobem ścisłym a zarazem syntetycznym i przystępnym zawierał podstawowe wiadomości z dziedziny psychologji empirycznej.

To też z uznaniem powitać należy ukazanie się książki ks. Dworaka, która wyrosła z długotrwałej pracy nauczycielskiej i wychowawczej autora i zdradza wytrawną znajomość duszy i zainte-

¹⁾ Str. 257 n. niestety zaszła tu omyłka w podaniu nazwiska.

resowań młodzieży naszej. Nie dziwna tedy, że metoda wprowadzenia ucznia w całokształt zagadnień psychologicznych oraz w poszczególne jej działy za pomocą opisów lub przykładów jest jedną z największych zalet tego pożytecznego podręcznika.

Autor rozłożył materiał na 10 rozdziałów, w których omawia kolejno wstępne zagadnienia psychologii empirycznej, psychologię poznania zmysłowego, pamięci, poznania umysłowego, uwagi, uczuć, woli, temperamentów i typów psychicznych.

W szczególności rozdział pierwszy zawiera zwięzły a jasny opis cech znamienych zjawisk psychicznych oraz układu nerwowego i rozbiór innych wstępnych zagadnień psychologicznych. W następujących innych rozdziałach autor podaje pogląd na wrażenia zmysłowe (r. II), na spostrzeżenia (r. III), na wyobrażenia (r. IV), na zjawiska pamięci (r. V), by wreszcie w dłuższym rozdziale VI zająć się zjawiskami myśli, zwłaszcza z pojęciami, sędami i zagadnieniami inteligencji.

Psychologia o uwadze zapełnia rozdział VII, podczas gdy rozbiór uczuć w szerszym znaczeniu tego słowa (myśli i sądów pociągających za sobą uczucia str. 196) stanowi treść rozdz. VIII. Następuje w rozdziale IX opis zjawisk woli — szczególnie zajmujący ze względu na psychologię czynności wyborczych i psychologiczny dowód wolności woli, — by zakończyć rozdziałem X zawierającym jasny wykład temperamentów i typów psychicznych.

Dużo materiału psychologicznego doznało wytrawnego opracowania i jasnego przedstawienia. W szczególności dobrze podkreślono zależność aktów psychicznych od stanu całego organizmu (str. 23), istotę badania naukowego (str. 35), istnienie celowości (str. 51) i współdziałanie czynników obcych w spostrzeżeniach zmysłowych (str. 95).

W następującem wydaniu życzylibyśmy sobie uwydatnienia odrębności realnej zjawisk poznania, uczucia i dążenia (str. 28), podkreślenie przedmiotowości barw (str. 66 por. św. Tomasz: *De sensu et sensatu* op. 6, nr. 81 ed. Marietti), oraz zaniechania zasadniczego rozdziału między rzeczywistością a zjawiskiem (str. 97—98 a 106, por. Maritain, *Les degrés du savoir* 128 nn., nadto innego ujęcia stosunku myśli do spostrzeżeń umysłowych (str. 134), wreszcie ciągłej numeracji poszczególnych logicznych całości.

Natomiast z pełnem uznaniem podkreślić wypada, staranny i umiejętny dobór przykładów, doskonałe powiązanie nauk z życiem i wychowaniem ucznia i pełne delikatności uwagi natury moralnej (np. str. 8). Druk podręcznika jest wzorowy, dobór czcionek doskonały.

Gniezno

Ks. Kazimierz Kowalski.